

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL MIŠKO DARBŲ SAUGOS TAISYKLIŲ DT 1-96 GALIMO PRIEŠTARAVIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO 1 DALIES 1 PUNKTUI TYRIMO

2016-03-24 Nr. (16)SI-4)SP-25

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2016 m. vasario 2 d. elektroniniu paštu gautas pasiteiravimas, ar Lietuvos Respublikos miškų ūkio ministerijos 1996 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 208 patvirtintų Miško darbų saugos taisyklių DT 1-96 (toliau – ir Taisyklės) 65 p. nediskriminuoja moterų. Taisyklių IV skyriuje „Medžių pjovimas“ įtvirtintas 65 p. nustato, kad motorpjūkliais leidžiama dirbti vyrams, ne jaunesniems kaip 18 metų, turintiems reikiamą kvalifikaciją ir tą kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 18 str. 3 d., nuspręsta pradėti tyrimą lygių galimybių kontrolierės A. Lobačevskytės iniciatyva dėl Taisyklių 65 p. galimo prieštaravimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 3 str. 1 d. 1p., pagal kurį valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 d., 2016 m. vasario 2 d. raštu Nr. (16)SI-4)S-82 kreipėsi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją ir prašė paaiškinti, dėl kokių priežasčių Taisyklių 65 p. nustatyta, kad motorpjūkliais leidžiama dirbti tik vyrams, o taip pat paaiškinti, kokios priežastys, fiziniai reikalavimai riboja moterų galimybes dirbti šiuo įrankiu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Generalinis miškų urėdas R. Prūsaitis 2016 m. kovo 1 d. rašte Nr. 6B(8.1)-250 rašte „Dėl informacijos pateikimo“ paaiškino, kad Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakultete, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje moterys mokosi žinių, susijusių su medžio pjovimu, moterys dalyvauja motorpjūklininko kursuose, sėkmingai išlaiko egzaminus ir įgyja motorpjūklininko teises. Generalinis miškų urėdas R. Prūsaitis teigia, kad mokslo atstovų nuomone, anksčiau motoriniai pjūklai svėrė daugiau nei dabartiniai, jie sukeldavo vibracijas, todėl Taisyklėse buvo įrašyta, kad leidžiama dirbti tik vyrams.

Generalinis miškų urėdas informavo, kad, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos direktoriaus doc. A. Tebėros teigimu, yra parengtas Taisyklių pakeitimo projektas. Generalinio miškų urėdo nuomone, siekiant išsiaiškinti, kokios priežastys ar fiziniai reikalavimai galėtų riboti moterų galimybes dirbti motorpjūkliais, būtų tikslinga atlikti išsamius tyrimus.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Tyrimo metu buvo vertinamas Lietuvos Respublikos miškų ūkio ministerijos 1996 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 208 patvirtintų Miško darbų saugos taisyklių DT 1-96 65 p. nustatantis, kad motorpjūkliais leidžiama dirbti vyrams, ne jaunesniems kaip 18 metų, turintiems reikiamą kvalifikaciją ir tą kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, neprieštarauja Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 3 str. 1 d. 1p. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 3 str. 1 d. 1 p. įtvirtina valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigą pagal kompetenciją užtikrinti, kad visuose rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustato, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

3. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 d. 9 p., vienas iš principų, kuriuo vadovaujasi viešojo administravimo subjektas savo veikloje, yra lygiateisiškumas. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės

padėties, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių.

4. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas nenustato apribojimų dėl lyties atlikti tam tikrą darbą ar vykdyti tam tikras funkcijas, tačiau šio įstatymo 39 str. 2 d. numato, kad darbo priemonių, darbo sąlygų, darbo aplinkos atitiktis darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams nustatoma atlikus profesinės rizikos tyrimus ir įvertinus šio tyrimo rezultatus. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 39 str. 3 d. įpareigoja darbdavį vertinti profesinę riziką įmonėje, tačiau neįtvirtina draudimų moterims dirbti atitinkamą darbą.

5. Tarptautinės darbo organizacijos Konvencijos Nr. 127 „Dėl vienam darbuotojui leistino maksimalaus krūvio pernešimo“, ratifikuotos Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. I-507, 7 str. 1 d. nustato, kad moterų ir jaunuolių skyrimas pernešti rankomis krūvi, išskyrus lengvus krovinius, ribojamas, o 7 str. 2 d. numatyta, kad kai sunkumus perneša rankomis moterys ir jaunuoliai, tokių sunkumų maksimalus svoris nustatomas gerokai mažesnis negu leistinas sunkumų pernešimo svoris suaugusiems vyrams. Pažymėtina, kad Tarptautinės darbo organizacijos Konvencijos Nr. 127 nuostatos nenustato apribojimų, draudžiančių moterims dirbti tam tikrą darbą, susijusį su svorio kilnojimu ar pernešimu, tačiau pavedami atlikti darbai, susiję su svorio pernešimu, turi būti adekvatūs asmens fiziologinėms savybėms bei užtikrinti saugias ir sveikas darbo sąlygas.

6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961 patvirtintų Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų (toliau – Nuostatai) 6 p. nustato, kad įmonėje rizikos vertinimą organizuoja darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai. Nuostatuose yra išskiriamos specifinės kategorijos darbuotojų, kurios nustatomos rizikos vertinimo parengiamųjų darbų etape. Vadovaujantis Nuostatų 15.3. p., nustatomi darbuotojai, kuriems kyla pavojus dėl jų ar kitų asmenų veiklos, o ypatingas dėmesys skiriamas darbuotojams, kuriems gali grėsti didesnė rizika (riboto darbingumo asmenys, jauni asmenys, nėščios, neseniai pagimdžiusios ar krūtimi maitinančios moterys, sergantys profesinėmis ligomis, naujai priimti į darbą darbuotojai ir kt.). Pažymėtina, kad moterys, kurios nepriskiriamos nėščių, neseniai pagimdžiusių ar krūtimi maitinančių moterų kategorijai, nėra identifikuojamos kaip asmenys, kuriems mažesnę ar didesnę rizikingą įtaką gali daryti biologiniai, cheminiai, ergonominiai ar fizikiniai veiksniai.

Nuostatų 3 lentelės pastabose pateikiama rekomendacija: „Priimant sprendimus dėl rizikos priimtimumo, reikėtų konsultuotis su darbuotojais ir atsižvelgti į visus darbuotojams kylančius

pavojus. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kaip rizikos veiksniai veikia atskirus darbuotojus, kurie priklauso pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip nauji arba nepatyrę darbuotojai, jauni asmenys, nėščios ar krūtimi maitinančios moterys ir kt.“

Taigi Nuostatuose įtvirtintas reglamentavimas nenustato draudimo moterims dirbti tam tikrą darbą, esant jų pageidavimui bei fiziologinės galimybės, o profesinės rizikos vertinimas taikomas tiek moterims, tiek vyrams.

7. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. V-592/A1-210 patvirtinti Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodiniai nurodymai išskiria tam tikrus ergonominius rizikos veiksnius, kurie yra skirtingi moterims ir vyrams, pavyzdžiui, kraujinio, pozos ir įvykdymo sąlygų įtakos nustatymas, balais. Atkreiptinas dėmesys, kad kraujinio masės kėlimo ar stūmimo svoriai moterims ir vyrams yra rekomendaciniai, kurie turi būti taikomi, siekiant sukurti darbuotojui saugias ir sveikas darbo sąlygas.

8. Tyrimo metu vertinamų Taisyklių 1 p. nustatyta, kas šis teisės aktas reglamentuoja pagrindinius miško darbų saugos reikalavimus, Taisyklės privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Taisyklių 2 p. suteikia teisę darbdaviams, rengiant darbų saugos instrukcijas, sugriežtinti šių Taisyklių reikalavimus. Aptariamų Taisyklių 65 p. nustato imperatyvinį reikalavimą, kad motorpjūkliais leidžiama dirbti vyrams, ne jaunesniems kaip 18 metų, turintiems reikiamą kvalifikaciją ir tą kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą. Taigi taisyklių 65 p. dėl nepaaiškinamų priežasčių, nesant motyvuoto teisinio pagrindimo, vienareikšmiškai draudžia moterims dirbti su motorpjūkliais. Pastebėtina, kad Generalinės miškų urėdijos prie Aplinkos ministerijos paaiškinime lygių galimybių kontrolieriui nepateiktas argumentuotas, teisiškai pagrįstas paaiškinimas, kodėl moterims ir šiuo metu atimamos galimybės dirbti motorpjūkliais.

9. Pažymėtina, kad Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 5 str. 2 p. įpareigoja darbdavį sudaryti moterims ir vyrams vienodas darbo sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, persikvalifikuoti, įgyti praktinę darbo patirtį, taip pat teikti vienodas lengvatas. Tačiau darbdavys, vadovaudamasis Taisyklių 65 p. nustatytais darbų saugos reikalavimais, neturi galimybių sudaryti moterims ir vyrams vienodų darbo sąlygų, objektyviai negali sudaryti moterims galimybių dirbti motorpjūkliais.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 4 d. tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip ne toks palankaus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo. Atsižvelgiant į tai, kad moterų skundų dėl draudimo dirbti motorpjūkliais, o kartu dėl mažiau palankaus traktavimo darbo santykių srityje nebuvo gauta, galima daryti hipotetinę išvadą, kad dėl Taisyklių 65 p. įtvirtinto teisinio reguliavimo moterys galėtų patirti

mažiau palankų traktavimą dėl lyties darbo santykių srityje, kai joms neužtikrinamos teisės ir nesudaromos lygios su vyrais galimybės dirbti motorpjūkliais.

10. Atkreiptinas dėmesys, kad Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 3 straipsnio 1 d. 1p. įpareigoja valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas pagal kompetenciją užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 1 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

kreiptis į Aplinkos ministeriją ir siūlyti pakeisti Lietuvos Respublikos miškų ūkio ministerijos 1996 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 208 patvirtintų Miško darbų saugos taisyklių DT 1-96 65 p. taip, kad moterims būtų sudarytos lygios galimybės su vyrais dirbti motorpjūkliais, kartu nepažeidžiant moterims taikomų darbuotojų saugos ir sveikatos darbe reikalavimų, kuriais, atsižvelgiant į moterų fiziologines savybes, siekiama išsaugoti jų sveikatą.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė